

I Ca 20/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Łomży I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Andrzej Kordowski
-----------------	-------------------

po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2020 r. w Łomży

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) S.A. w B.

przeciwko A. C. o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej A. C.

od wyroku Sądu Rejonowego w Grajewie

z dnia 29 października 2019r. sygn.. akt I C 400/18

I. zmienia zaskarżony wyrok, w ten sposób, że : uchyla w całości nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w Grajewie z dnia 2 listopada 2018r. / I Nc 726/18/ i powództwo oddala oraz zasądza od powoda (...) S.A. w B. na rzecz A. C. kwotę 1.817 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu

II. zasądza od powoda (...) S.A. w B. na rzecz A. C. kwotę 300 / trzysta/ złotych tytułem kosztów instancji odwoławczej

Sygn. akt I Ca 20/20

UZASADNIENIE

Powód (...) S.A z siedzibą w B. w pozwie skierowanym przeciwko A. C. wniósł o zapłatę 5.764,52 zł z odsetkami umownymi w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 20 lipca 2018 r. do dnia zapłaty, wraz z kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego z weksla z dnia 08 lipca 2016 r.

Uwzględniając żądanie pozwu Sąd Rejonowy w Grajewie w dniu 2.11.2018 r. w sprawie I Nc 726/18 wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym.

Pełnomocnik pozwanej wniósł skutecznie zarzuty od powyższego nakazu zapłaty i zgłosił zarzut braku wykazania istnienia, wysokości oraz zasadności dochodzonego roszczenia, braku wymagalności roszczenia oraz brak legitymacji czynnej powoda, a w kolejnym piśmie także stosownie przez pożyczkodawcę w treści umowy będącej źródłem zobowiązania klauzul niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ k.c. skutkujących ich bezskutecznością i nieważnością oraz sprzecznych z treścią art. 359 par. 2¹ k.c. Wniósł tym samym o uchylenie nakazu zapłaty i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg. norm przepisanych.

Sąd Rejonowy w Grajewie wyrokiem z dnia 29 października 2019 r., sygn. akt I C 400/18 utrzymał w mocy w całości nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu rejonowego w Grajewie I Wydział Cywilny z dnia 2 listopada 2018 r., sygn. akt I Nc 726/18.

Powyższe orzeczenie zapadło w tak ustalonym stanie faktycznym:

W dniu 8 lipca 2016 r. A. C. zawarła z (...) S.A. w B. — Białej umowę pożyczki gotówkowej nr (...). Zgodnie z nią całkowita kwota pożyczki to 6.000 zł, całkowita kwota do zapłaty 12.924 zł. Pożyczkobiorca w związku z udzieleniem pożyczki został zobowiązany do poniesienia następujących kosztów: 129 zł opłaty przygotowawczej, 4.947 zł tytułem prowizji i 900 zł z tytułu wynagrodzenia za (...). Pożyczka miała zostać spłacona w 36 ratach po 359 zł każda.

Ponieważ pozwana zaniechała spłaty rat pożyczki powód pismem z 21 maja 2018 r. wezwał ją do spłaty zaległości, wyznaczając siedmiodniowy termin.

Jako, że pozwana zaległości nie spłaciła, powód pismem z 19 czerwca 2018 r. wypowiedział umowę pożyczki, które to wypowiedzenie pozwana odebrała 25 czerwca 2018 r.

W wypowiedzeniu wskazano, że dług na dzień sporządzania pisma to 5.764,52 zł, na kwotę tę składa się kwota niespłaconej pożyczki 5.744,00 zł i 20,52 zł umowne odsetki z tytułu braku spłaty rat w terminie za każdy dzień zwłoki.

Zabezpieczeniu umowy pożyczki miał służyć weksel wystawiony z dnia 08 lipca 2016 r., który powód mógł wypełnić zgodnie z umową pożyczki oraz zgodnie z deklaracją wekslową w ściśle określonych okolicznościach tj. a) gdy opóźnienie w płatności kwoty równej wartości jednej pełnej raty przekroczy 30 dni, po uprzednim wezwaniu do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania, b) po upływie 14 dni od wypowiedzenia w trybie natychmiastowym przez Pożyczkodawcę umowy pożyczki w wyniku złożenia nieprawdziwych oświadczeń lub podania nieprawdziwych danych we wniosku o udzielenie pożyczki lub w dokumentacji pożyczkowej lub w razie posłużenia się fałszywymi lub przerobionymi dokumentami w celu uzyskania pożyczki ze skutkiem natychmiastowym, c) w razie złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy pożyczki i w przypadku braku zaksięgowania zwrotu środków z tytułu pożyczki w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy, lub odsetek dziennych od tej kwoty, oraz upływu 7 dni od wezwania przez pożyczkodawcę do zapłaty należnych pożyczkodawcy środków, d) w razie, jeśli dojdzie po jego stronie do zaległości z zapłatą jakiegokolwiek zobowiązania pieniężnego wynikającego z umowy pożyczki, innego niż określone w pkt a) -c) powyżej, oraz do zaległości z zapłatą zobowiązania pieniężnego wynikającego z podjęcia przez pożyczkodawcę czynności na jego wniosek, którego nie są konieczne do realizacji umowy pożyczki zgodnie z umową pożyczki, oraz upływu 7 dni od wezwania przez pożyczkodawcę do zapłaty należnych kwot.

W pkt 15 umowy Pożyczkobiorca wyraził zgodę na skorzystanie z (...) Weksel został wypełniony w dniu 08 lipca 2016 r. na kwotę 5.764,52 zł. Pozwana z tytułu umowy pożyczki z 08 lipca 2016 r. zapłaciła powodowi 6.103 zł (k.40-48).

W tak ustalonym stanie faktycznym powództwo wg Sądu Rejonowego zasługiwało na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy podkreślił, że powód wykazał swoje uprawnienia przedkładając na stosowne dokumenty w postaci umowy z dnia 8.07.2016 r. Sąd rejonowy wyjaśnił, że w związku z podniesieniem przez pozwaną zarzutów co do ważności weksla, spór w niniejszej sprawie z płaszczyzny stosunku prawa wekslowego, na którym oparty był pozew wniesiony w postępowaniu nakazowym, przenosi się na płaszczyznę stosunku prawa cywilnego. Ten ostatni bowiem stosunek rozstrzyga o tym, czy i w jakim zakresie istnieje po stronie dłużnika zobowiązanie wekslowe zaciągnięte wobec wierzyciela w celu zabezpieczenia wierzytelności cywilnej.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że zgodnie z art. 101 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (Dz. U. z 1936 r., nr 37 poz. 282) weksel własny zawiera: nazwę „weksel” w samym tekście dokumentu, w języku, w jakim go wystawiono; przyrzeczenie bezwarunkowe zapłacenia oznaczonej sumy pieniężnej; oznaczenie terminu płatności; oznaczenie miejsca płatności; nazwisko osoby, na której rzecz lub na której zlecenie zapłata ma być dokonana;

oznaczenie daty i miejsca wystawienia weksłu; podpis wystawcy weksłu. Przy tym w doktrynie wskazuje się, że w przypadku weksła własnego koniecznym jest zawarcie bezwarunkowego przyrzeczenia zapłaty, w związku z tym wypełniając weksel własny należy posługiwać się zwrotem „zapłać” ewentualnie „zapłacimy” jeśli wystawców jest więcej niż jeden.

Zgodnie natomiast z art. 103 prawa wekslowego również stosuje się do weksłu własnego przepisy o wekslu in blanco (art. 10). W myśl natomiast art. 10 jeżeli weksel, niezupełny w chwili wystawienia, uzupełniony został niezgodnie z zawartym porozumieniem, nie można wobec posiadacza zasłaniać się zarzutem, że nie zastosowano się do tego porozumienia, chyba że posiadacz nabył weksel w złej wierze albo przy nabyciu dopuścił się rażącego niedbalstwa. Warto podkreślić, że prawo wekslowe m.in. na podstawie powyższego przepisu dopuszcza możliwość wystawienia weksła, który w chwili wystawienia nie zawiera wszystkich elementów niezbędnych dla jego ważności określonych w art. 101 i 102, nie zawiera jednak definicji weksła in blanco.

Sąd Rejonowy powtórzył za doktryną, że weksel własny in blanco jest to dokument zawierający co najmniej podpis wystawcy złożony w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego (Komentarz do art. 10 ustawy - Prawo wekslowe, Izabela Heropolitańska, LEX 2011). Weksel in blanco nie jest jeszcze wekslem, ze względu na to, iż nie zawiera wszystkich elementów wymaganych dla ważności weksła. Zawiera on jednak zobowiązanie wekslowe, bowiem wystawca złożył na nim swój podpis właśnie w zamiarze zaciągnięcia zobowiązania wekslowego. Z chwilą uzupełnienia weksła in blanco zgodnie z wolą wystawcy i w sposób nadający mu cechy weksła własnego staje się on wekslem. Jednakże zobowiązanie z poprawnie uzupełnionego weksła istnieje od chwili złożenia na nim podpisu a nie dopiero od chwili uzupełnienia weksła (patrz: wyrok SN z dnia 4 czerwca 2003 r., I CKN 434/01, postanowienie SA w Poznaniu z 14 listopada 2003 r., II AKz 835/03). Pomimo to, dopóki weksel in blanco nie zostanie uzupełniony w sposób nadający mu cechy weksła, osoby podpisane na wekslu in blanco nie mogą być traktowane jako zobowiązane wekslowo (patrz: wyrok SN z dnia 20 listopada 1930 r., R.w. III 1445/30). Jeżeli weksel in blanco zostanie uzupełniony niezgodnie z art. 101 i 102, wówczas taki weksel będzie nieważny i osoby na wekslu podpisane nie są tym samym dłużnikami wekslowymi.

Należy też zaznaczyć, że z chwilą wystawienia weksła in blanco i wręczenia go wierzycielowi następuje zawarcie porozumienia między wystawcą weksła a osobą, której ten weksel zostaje wręczony określające sposób jego uzupełnienia. Porozumienie takie jest umową zawieraną pomiędzy odbiorcą weksła a wystawcą weksła, do której stosuje się przepisy kodeksu cywilnego. Artykuł 10 nie wymaga żadnej szczególnej formy takiego porozumienia wekslowego. Może być więc ono zarówno pisemne, jak i ustne, może zostać osiągnięte w sposób wyraźny lub dorozumiany (patrz: Wyrok SN z dnia 28 maja 1998 r., 111 CKN 531/97; wyrok SN z 23 października 2001 r., 1 CKN 19/01; Wyrok SA w Warszawie z dnia 19 listopada 1999 r., I ACa 775/99). W praktyce najczęściej w formie pisemnej składa oświadczenie wystawca weksła, a odbiorca weksła wyraża swoją wolę w sposób dorozumiany. Takie pisemne oświadczenie podpisane przez wystawcę weksła nazywane jest deklaracją wekslową lub deklaracją do weksła in blanco. Porozumienie jest umową, dlatego musi określać wzajemne prawa i obowiązki stron umowy. Prawo wekslowe nie określa, jaka powinna być jego treść. Ma więc zastosowanie ogólna zasada wyrażona w art. 353 1 k.c., zgodnie z którą strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Należy podkreślić, że deklaracja wekslowa nie jest warunkiem ważności weksła. (wyrok Sądu Najwyższego z 28 sierpnia 1963 roku, 11 CR 249/63).

Sąd Rejonowy zaznaczył, że ciężar dowodu zawarcia umowy regulującej sposób wypełnienia weksła oraz wypełnienia weksła niezgodnie z umową ciąży na wekslowo zobowiązanym (Orzeczenie SN z dnia 24 lutego 1928 C 2161/27; Orzeczenie SN z dnia 12 stycznia 1934 r., C 2217/33). Jednocześnie wskazał, że posiadaczowi uzupełnionego weksła in blanco, będącemu pierwszym wierzycielem, przysługuje, w odniesieniu do wystawcy, zarówno roszczenie ze stosunku podstawowego, jak i z weksła, z tym, że tylko raz może on uzyskać zaspokojenie swej wierzytelności i do niego należy wybór roszczenia (patrz: postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2009 r., II CSK 452/08).

Sąd I Instancji zważył, że pozwana A. C. poprzez złożenie swojego podpisu na dokumencie zawierającym wymienioną w ustaleniach Sądu treść obejmującą: słowo „weksel”, datę wystawienia, bezwarunkowe przyrzeczenie zapłaty, osobę na której zlecenie zapłata ma nastąpić, wystawiła tym samym weksel in blanco, którego remitentem był powód. Przy tym Sąd Rejonowy nie miał wątpliwości, że wymieniony weksel in blanco został uzupełniony przez powoda w sposób nadający mu wszystkie cechy weksla własnego (art. 101 prawa wekslowego).

Sąd I Instancji wyjaśnił, że powód dochodzi pozwem kwoty 5.764,52 zł z weksla in blanco stanowiącego zabezpieczenie do umowy pożyczki z dnia 8.07.2016 r. Sąd ustalił, że powód - wierzyciel- był podmiotem, który zajmował się prowadzeniem działalności gospodarczej w zakresie udzielania pożyczek. Przy tym umowa pożyczki, z której strona powodowa wywodzi swoje roszczenia, została zawarta 8 lipca 2016 r., a zatem w czasie obowiązywania przepisu art. 359 § 2¹ k.c., z którego wynika, że maksymalna wysokość odsetek za opóźnienie nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie (odsetki maksymalne za opóźnienie). Jednocześnie zgodnie z art. 36 a ust. 2 ustawy o kredycie konsumenckim pozaodsetkowe koszty kredytu w całym okresie kredytowania nie mogą być wyższe od całkowitej kwoty kredytu.

Sąd Rejonowy ustalił, że z umowy pożyczki wynika, że pozaodsetkowe koszty nie przekraczają całkowitej kwoty udzielonej stronie pozwanej pożyczki. Mając zaś na uwadze, że mieszczą się one w granicach wyznaczonych przepisami prawa, przyjąć należy, że powód ma prawo domagać się ich od pozwanego. Sąd I Instancji nie miał wątpliwości, że pozwana wyraziła zgodę – zgodnie z § 15 umowy – na usługę (...), którego koszt wyniósł 900 zł.

Sąd Rejonowy wyjaśnił, że powód wykazał dowodami w postaci kopii książki nadawczej (k.66-68, 72-74) i kopii śledzenia przesyłek (14.69-71,75-77), że umowa pożyczki została skutecznie wypowiedziana.

Mając powyższe na uwadze Sąd Rejonowy na mocy art. 720 § 1 k.c. w zw. z art. 353 § 1 k.c. uwzględnił powództwo w całości, utrzymując w całości w mocy nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z dnia 2.11.2018 r.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana.

Skarżonemu rozstrzygnięciu zarzuciła:

1. naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik rozstrzygnięcia, tj. naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. poprzez wadliwą, sprzeczną ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, skutkującą błędnym uznaniem, że powód w sposób dostateczny wykazał fakt zaistnienia wymagalności roszczenia powoda, podczas gdy na dowód wezwania pozwanej do zapłaty oraz wypowiedzenia umowy pożyczki powód przedłożył do akt sprawy kserokopię książki nadawczej
2. naruszenie przepisów postępowania mających istotny wpływ na wynik rozstrzygnięcia, tj. - art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 232 k.p.c. poprzez wadliwą, sprzeczną z zasadami wiedzy. i doświadczenia życiowego ocenę zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, błędnym uznaniem, że powód w sposób dostateczny wykazał fakt wypłaty jakiegokolwiek kwoty z umowy pożyczki, podczas gdy powód nie przedłożył do akt jakiegokolwiek potwierdzającego wypłatę pozwanej kwoty udzielonej pożyczki;
3. naruszenie przepisów prawa materialnego tj. art. 385(1) § 1 k.c. poprzez brak dokonania przez Sąd I instancji z urzędu kontroli abuzywności klauzuli umownej dotyczącej prowizji oraz opłat za pożyczkę w wysokości niemal 100 % wypłaconej kwoty pożyczki, skoro zgodnie z przepisem art. 385(1) § 1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nieuzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy.

W oparciu o powyższe, wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości z uwagi na brak wymagalności roszczenia powoda oraz brak wykazania istnienia jak i wysokości roszczenia, a także z uwagi na brak dokonania przez Sąd I instancji z urzędu kontroli abuzywności klauzuli umownej dotyczącej prowizji oraz opłat za pożyczkę, względnie zaś o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji z uwagi na wyżej

podniesione zarzuty skarżącej (pозwanej); zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania przez Sądem I instancji oraz kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Powódka w odpowiedzi na apelację pozwanej wniosła o:

1. oddalenie apelacji pozwanej w całości,
2. zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania przed Sądem II instancji, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie, co skutkowało zmianą zaskarżonego orzeczenia.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że ustalenia faktyczne Sądu I instancji były prawidłowe, znajdowały wsparcie w zgromadzonym materiale dowodowym, ocenionym należycie, bez naruszenia granic swobody sędziowskiej. W konsekwencji Sąd Okręgowy podzielił je w całości i przyjął za własne. W związku z tym nie istniała już potrzeba ich szczegółowego powtarzania (por. postanowienie SN z dnia 19 czerwca 2013 r., I CSK 156/13, LEX nr 1365587). Tym samym za bezzasadny Sąd uznał zarzut naruszenia przez Sąd I instancji art. 233 § 1 k.p.c., art. 232 k.p.c. Ponadto Sąd Okręgowy w pełni podziela wyczerpujące i trafne rozważania prawne Sądu Rejonowego.

Uznając zatem, że Sąd Rejonowy prawidłowo określił podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, możliwe było przejście do rozważenia zasadności podniesionych zarzutów naruszenia prawa materialnego. W tym zakresie wstępnie należy odnieść się do art. 353¹ k.c.

Stosownie do art. 353¹ k.c. strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Wskazany przepis jednoznacznie określa granicę swobody umów wskazując, że ta jest ograniczona w szczególności przepisami ustawy.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 i 3 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny.

Przesłanka braku indywidualnego uzgodnienia została przez ustawodawcę bliżej określona w przepisie art. 385¹ § 3 k.c., który nakazuje uznać za niezgodnione indywidualnie „te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta”.

Skutkiem prawnym zaistnienia niedozwolonego postanowienia umownego jest bezskuteczność, polegająca na tym, że konkretne postanowienie umowne uznane za niedozwolone staje się bezskuteczne (verba legis „nie wiąże” – art. 385¹ §2 k.c.). Bezskuteczność niedozwolonych klauzul następuje z mocy prawa (ex lege) i od początku (ex tunc). Sankcja z art. 385¹ §1 i 2 k.c. z mocy prawa (ipso iure) usuwa z umowy niedozwolone postanowienie (por., Kodeks cywilny. Komentarz. Zobowiązania – część ogólna, komentarz do art. 385¹ k.c. – A. Rzetecka-Gil, LEX/el. 2011). Dokonanie oceny wymaga więc zbadania okoliczności związanych z procesem kontraktowania.

W ocenie Sądu Okręgowego pozwana nie miała rzeczywistego wpływu na treść postanowień umownych, w tym postanowienia o wynagrodzeniu prowizyjnym ustalonego w wysokości 4.947 zł (Część C1 umowy nr (...) z dnia 08.07.2016, pkt. 1.ppkt. 1.4 (b)) oraz postanowienia „Twój pakiet” obciążającego pozwaną opłatą dodatkową w wysokości 900 zł (Część C1 umowy nr (...) z dnia 08.07.2016, pkt. 1.ppkt. 1.4 (c)). Postanowienia te zostały pozwanej

narzucone przez powódkę i kształtują prawa i obowiązki pozwanej jako konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jej interesy, a tym samym nie wiążą pozwanej. Powódka zdaniem Sądu odwoławczego poprzez zawarcie w umowie obowiązku uiszczenia opłaty prowizyjnej oraz opłaty za „Twój pakiet”, nie uwzględniła uregulowania art. 359 § 2¹ k.c.

Stosownie do art. 359 § 2¹ k.c. maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych (odsetki maksymalne). Powołana regulacja prawna przesądza, że odsetki wynikające z czynności prawnej nie mogą w skali roku przekraczać dwukrotności wysokości odsetek ustawowych. Motywem tego przepisu są względy słuszności, a mianowicie potrzeba ochrony dłużnika przed lichwą. Zgodnie z art. 359 § 2², jeżeli odsetki wynikające z czynności prawnej przekroczą wysokość odsetek maksymalnych, należy się zapłacić tych ostatnich. Jego naruszenie oznacza sprzeczność czynności prawnej (postanowienia o odsetkach) z ustawą, ale nie powoduje nieważności czynności prawnej, ale takie ograniczenie jej skutków, że dłużnik zobowiązany jest do zapłaty odsetek maksymalnych. Imperatywny charakter tego uregulowania wynika z art. 359 § 2³ k.p.c., który stanowi, że postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych, także w razie dokonania wyboru prawa obcego. W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy. Ustaleniu wynagradzania powódki za korzystanie przez konsumenta z kapitału służy instytucja odsetek umownych, których wysokość nie może przekraczać dwukrotności odsetek ustawowych w stosunku rocznym.

Wskazać należy, że działalność powódki jako nastawiona na zysk, jest obciążona ryzykiem niewypłacalności przedsiębiorców, jednakże świadczona przez nią działalność musi mieścić się w granicach przewidzianych przez obowiązujące przepisy. Strona powodowa zaś nie wyjaśniła jakie względy ekonomiczne były przyczyną obciążenia pozwanej tak wysokimi opłatami z tytułu prowizji w wysokości 4.947 i z tytułu zapłaty za „Twój pakiet” w wysokości 900 zł.

Analiza przedłożonej przez stronę powodową umowy pożyczki wskazuje, że w przypadku prowizji umowa nie wyjaśnia co było podstawą wyliczenia jej na tak wysokim poziomie – 4.947 zł. Zasadność obciążenia pożyczkobiorcy opłatą prowizyjną ukształtowaną na tak wysokim poziomie w relacji do kwoty pożyczki musi być każdorazowo podyktowana ściśle określonymi względami związanymi z procesem zawarcia konkretnej umowy pożyczki. Obowiązek dowodowy wykazania, że istniały uzasadnione podstawy do ustalenia prowizji za udzielenie pożyczki na takim poziomie spoczywał w niniejszej sprawie na stronie powodowej, która w tym zakresie nie podjęła żadnej inicjatywy dowodowej. Skoro z umowy pożyczki wynika, że koszty związane przygotowaniem umowy wynosiły 129 zł i stanowiły opłatę przygotowawczą, to jednocześnie powódka nie wykazała zasadności naliczenia wynagrodzenia prowizyjnego w kwocie 4.947 zł, które stanowi równowartość aż 82,45 % kwoty udzielonej pozwanej pożyczki (6.000 zł). Tym samym postanowienie umowne kształtujące wysokość prowizji na takim poziomie stanowiło klauzulę niedozwoloną i nie może być wiążące dla pozwanej.

Natomiast w odniesieniu do opłaty za „Twój pakiet” art. 15 zawartej między stronami umowy precyzuje, że w związku z realizacją umowy pożyczki pożyczkobiorcy będą przysługiwały dodatkowe uprawnienia w ramach „Twojego pakietu” tj. odroczenie rat tj. pożyczkobiorca będzie miał prawo do jednorazowego w całym okresie kredytowania, według swojego wyboru, skorzystania z bezpłatnego odroczenia maksymalnie dwóch kolejnych terminów płatności rat albo bezpłatnego obniżenia o 50% maksymalnie czterech kolejnych rat. Jednocześnie z treści zapisu art. 15 przedmiotowej umowy wynika, że odroczone raty lub część obniżonych rat zostaną spłacone w dodatkowym okresie kredytowania. „Twój pakiet” zawierał również opcję powiadomień klienta. Pożyczkobiorcy przysługiwał pakiet powiadomień sms, wysyłanych na numer pożyczkobiorcy wskazany we wniosku obejmujący powiadomienia o: przelewie pożyczki na konto pożyczkobiorcy w chwili wypłaty pożyczki, terminie płatności raty – na 5 dni przed terminem płatności raty wynikającym z harmonogramu spłat oraz zaksięgowaniu płatności raty – na 5 dni przed terminem płatności raty wynikającym z harmonogramu spłat oraz zaksięgowaniu płatności raty na koncie pożyczkodawcy.

Analiza tego postanowienia umowy pozwala jednoznacznie stwierdzić, że wynagrodzenie za taką możliwość było niewspółmiernie wysokie do korzyści płynącej z uprawnienia „odroczenia rat” lub „obniżenia rat”. Przy tym

bezsprzecznie pożyczkobiorca przy skorzystaniu z tych możliwości i tak był zobowiązany do spłaty całego zadłużenia. Postanowienie umowy dotyczące tej opcji dla każdego rozsądnego odbiorcy stanowi klauzulę abuzywną, albowiem przewiduje dla konsumenta teoretyczne udogodnienia, wskazując, że są one bezpłatne, podczas gdy faktycznie za te hipotetyczne możliwości klient ma z góry zapłacić 900 zł. Analizując udogodnienia przyjęte „Twoim pakiecie” mniejsze koszty poniósłby klient, który wniósłby o odroczenie raty niż klient korzystający z „Twojego pakietu”. Nadto należy wskazać, że inne usługi objęte tym pakietem jak np. powiadomienia sms są usługą standardową w wielu organizacjach finansowych, bardzo często bezpłatną. Ewidentnie zatem „Twój pakiet” wiążący się z poniesieniem przez konsumenta opłaty 900 zł za szereg tzw. bezpłatnych i zazwyczaj niepotrzebnych mu możliwości jest sprzeczny z dobrymi obyczajami rażąco naruszając interesy konsumenta. Przy tym należy zauważyć, że świadczenia oferowane w ramach Twojego pakietu nie są ekwiwalentne do ceny, jaką musi zapłacić konsument. Opłata ta stanowi aż 15% udzielonej pożyczkobiorcy kwoty pożyczki. Ewidentnie zatem nie jest to usługa realnie oferowana klientom, lecz sposób na obejście przepisów o odsetkach maksymalnych.

Zdaniem Sądu odwoławczego postanowienia dotyczące ustalenia prowizji, czy też postanowienie obejmujące „Twój pakiet” nie były uzgadniane indywidualnie z pożyczkobiorcą – pozwaną, która nie miała żadnego wpływu na treść, bowiem zostały one narzucone jej w ramach stosowania przez powódkę wzorca umowy. O możliwości wpływu na te postanowienia umowy w szczególności nie może świadczyć zgoda pożyczkobiorcy jak również możliwość zapoznania się z treścią dokumentów. Już bowiem z treści art. 15 Umowy wynika, że skorzystanie z „Twojego pakietu” zależy od woli pożyczkobiorcy, jednakże w przypadku nie skorzystania z części lub wszystkich uprawnień w ramach „Twojego pakietu” w całym okresie kredytowania nie ma wpływu na cenę „Twojego pakietu” i kwota pobierana jest zgodnie z pkt. 1.4 (c) Umowy.

Podkreślić należy, że przedłożonej umowy wynika, że przy kwocie pożyczki równej 6.000 zł, całkowita kwota do zapłaty przez pożyczkobiorcę tj. suma kosztu pożyczki i pożyczki – wynosiła 12.924 zł. Opłata prowizyjna w wysokości 4.947 zł i opłata za „Twój pakiet” wynosiła łącznie 5.847 zł tj. stanowiła niemal tyle samo, co przyznana pożyczka w wysokości 6.000 zł.

Tym samym zdaniem Sądu Okręgowego zarówno postanowienia umowy dotyczące prowizji jak i „Twojego pakietu” są w sprzeczności z dobrymi obyczajami i naruszają interes pozwanej, stanowiąc próbę obejścia przepisu o odsetkach maksymalnych.

Rażące naruszenie interesów konsumenta w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast "działanie wbrew dobrym obyczajom" w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Obie wskazane w tym przepisie formuły prawne służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają zakres określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta. Postanowienia obejmujące prowizję i „Twój pakiet”, stanowią zatem w ocenie Sądu Odwoławczego niedozwolone postanowienia umowne, o jakich mowa w treści art. 385¹ § 1 k.c. Zostały one określone na zawyżonym, niezajdującym żadnego uzasadnienia, poziomie, ustalone niezależnie od faktycznie poniesionych wydatków. Takie ukształtowanie umowy wskazuje na brak ekwiwalentności świadczeń stron umowy pożyczki. Wprowadzenie przez powódkę opłat w wysokości wskazanej w umowie godziło w dobre i uczciwe praktyki kupieckie oraz w sposób rażąco naruszało interes pozwanego jako konsumenta.

W sprawie pozwana podawała że uiszczała na rzecz powódki łącznie kwotę 7.200 zł. Nie przedstawiła ona co prawda dowodów na wpłatę tej kwoty bowiem przedłożone dowody wpłat wskazują na uiszczenie przez pozwaną na rzecz powódki łącznie kwoty 6.103 zł. Uznać jednakże należy, że skoro powódka wnosila o wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na kwotę 5.764,52 zł to istotnie pozwana uiszczała w ratach na rzecz pozwanej kwotę 7.200 zł.

Tym samym, uznając za abuzywne postanowienia umowy dotyczące prowizji i „Twojego pakietu” pozwana dokonując wpłaty na rzecz powódki kwoty 7.200 zł zrealizowała swoje zobowiązanie wynikające z umowy pożyczki gotówkowej nr (...) z dnia 08.07.2016 r.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że uchylił w całości nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Rejonowego w Grajewie z dnia 2 listopada 2018 r., sygn. akt I Nc 726/18 i oddalił powództwo, zasądzając na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z § 2 ust. 4 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2018.265 t.j.) od powoda (...) S.A. w B. na rzecz pozwanej A. C. kwotę 1.817 zł tytułem kosztów procesu za I instancję.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 § 1¹ k.p.c.